บทสวดพระคัมภีร์
มหาปัฏฐานบาลี

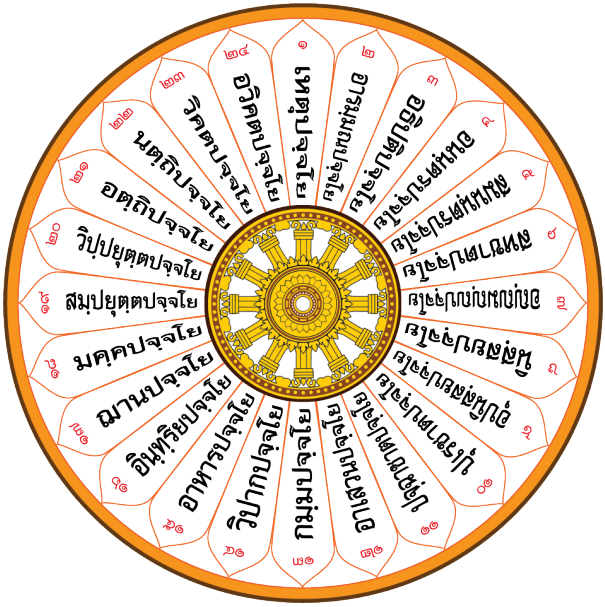

สถาบันบาลีใหญ่และพระไตรปิฎก

วัดวิหารธรรม ต.โสมเยี่ยม อ.น้ำโสม จ.อุดรธานี

วัดวิหารธรรม

บทสวดพระคัมภีร์
มหาปัฏฐานบาลี

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

๑. พุทธานันตรายิกธรรม ๔

(คัมภีร์พุทธวังสอัฏฐกถา)

- **พุทฺธานำ ชีวิตสฺส น สกฺกา เกนจิ อนฺตราโย กาตุ.**
- **พุทฺธานำ สพฺพญฺญุตญาณสฺส น สกฺกา เกนจิ อนฺตราโย กาตุ.**
- **พุทฺธานำ อภิหฏฺานำ จตุนฺนำ ปจฺจยานำ น สกฺกา เกนจิ อนฺตราโย กาตุ.**
- **พุทฺธานำ อสีติยา อนุพฺยญฺชนานำ พฺยามปฺปภาย วา น สกฺกา เกนจิ อนฺตราโย กาตุ.**
- **อิเมสำ จตุนฺนำ น สกฺกา เกนจิ อนฺตราโย กาตุ, ตถา เต โหตุ.**

๒. อาเวณิกคุณ ๑๘

(คัมภีร์ชินาลังการฏีกา)

- **อตีตำ เส พุทฺธสฺส ภควโต อปฺปฏิหตำ ญาณำ.**
- **อนาคตำ เส พุทฺธสฺส ภควโต อปฺปฏิหตำ ญาณำ.**
- **ปจฺจุปฺปนฺนำ เส พุทฺธสฺส ภควโต อปฺปฏิหตำ ญาณำ.**
- **อิเมหิ ตีหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตสฺส พุทฺธสฺส ภควโต สพฺพำ กายกมฺมำ ญาณปุพฺพงฺคมำ ญาณานุปริวตฺตำ, สพฺพำ วจีกมฺมำ ญาณปุพฺพงฺคมำ ญาณานุปริวตฺตำ,**

สพฺพํ มโนกมฺมํ ญาณปุพฺพงฺคมํ ญาณานุปริวตฺตํ.

- อิเมหิ ฉหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตสฺส พุทฺธสฺส ภควโต
  นตฺถิ ฉนฺทสฺส หานิ, นตฺถิ ธมฺมเทสนาย หานิ,
  นตฺถิ วิริยสฺส หานิ, นตฺถิ สมาธิสฺส หานิ,
  นตฺถิ ปญฺญาย หานิ, นตฺถิ วิมุตฺติยา หานิ.
- อิเมหิ ทฺวาทสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตสฺส พุทฺธสฺส ภควโต
  นตฺถิ ทวา, นตฺถิ รวา, นตฺถิ อปฺผุฏฺ, นตฺถิ เวคายิตตฺตํ,
  นตฺถิ อพฺยาวฏมโน, นตฺถิ อปฺปฏิสงฺขานุเปกฺขา.
- อิเมหิ อฏฺฐารสหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคตสฺส พุทฺธสฺส
  ภควโต นโม.
- สสทฺธมฺมนฺกฺกโม สมฺมาสมฺพุทฺโธ สปริวารํ สญาติคณํ
  รกฺขตุ ตํ จิรํ สทา.
- สพฺพกามทโท โหตุ, ตุยฺหเมว จิรํ สทา.

ปุริมสฺมึ พุทฺธเสฏฺโจ สาริปุตฺโต จ ทกฺขิเณ
วามเกปิ โมคฺคลฺลาโน ปุรโต ปิฏกตฺยํ.

ปจฺฉิเมปิ ตฺวานนฺโท จ จตุวีสา ขีณาสวา
สมนฺตา โลกปาลา จ อินฺทา เทวา สพฺรหฺมกา.

เอเตสํ อานุภาเวน สพฺเพ ภยา อุปทฺทวา
อเนกา อนฺตรายาปิ วินสฺสนฺตุ อเสสโต.

- อฏฺฐานเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส,
  ยํ ปรูปกฺกเมน ตถาคตํ ชีวิตา โวโรเปยฺย,
  อนุปกฺกเมน ภิกฺขเว ตถาคตา ปรินิพฺพายนฺติ.

ทิวา ตปติ อาทิจฺโจ รตฺติมาภาติ จนฺทิมา
สนฺนทฺโธ ขตฺติโย ตปติ ฌายี ตปติ พฺราหฺมโณ.

อถ สพฺพมโหรตฺตึ พุทฺโธ ตปติ เตชสา
เอเตน สจฺจวชฺเชน โสตฺถิ เต โหตุ สพฺพทา.

นาญฺญตฺร โพชฺฌา ตปสา นาญฺญตฺร อินฺทฺริยสำวรา
นาญฺญตฺร สพฺพนิสฺสคฺคา โสตฺถึ ปสฺสามิ ปาณินำ.

มหาปัฏฐานบาลี

๑. ปัจจยุทเทส ๒๔

[๑] เหตุปจฺจโย
[๒] อารมฺมณปจฺจโย
[๓] อธิปติปจฺจโย
[๔] อนนฺตรปจฺจโย
[๕] สมนนฺตรปจฺจโย
[๖] สหชาตปจฺจโย
[๗] อญฺญมญฺญปจฺจโย
[๘] นิสฺสยปจฺจโย
[๙] อุปนิสฺสยปจฺจโย
[๑๐] ปุเรชาตปจฺจโย
[๑๑] ปจฺฉาชาตปจฺจโย
[๑๒] อาเสวนปจฺจโย
[๑๓] กมฺมปจฺจโย
[๑๔] วิปากปจฺจโย
[๑๕] อาหารปจฺจโย
[๑๖] อินฺทฺริยปจฺจโย
[๑๗] ฌานปจฺจโย
[๑๘] มคฺคปจฺจโย
[๑๙] สมฺปยุตฺตปจฺจโย
[๒๐] วิปฺปยุตฺตปจฺจโย
[๒๑] อตฺถิปจฺจโย
[๒๒] นตฺถิปจฺจโย
[๒๓] วิคตปจฺจโย
[๒๔] อวิคตปจฺจโยติ.

๒. ปัจจยนิทเทส ๒๔

[๑] เหตุปจฺจโยติ :-

เหตุ เหตุสมฺปยุตฺตกานำ ธมฺมานำ ตำสมุฏฺฐานานญฺจ รูปานำ เหตุปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๒] อารมฺมณปจฺจโยติ :-

รูปายตนำ จกฺขุวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย,

สทฺทายตนำ โสตวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย,

คนฺธายตนำ ฆานวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย,

รสายตนำ ชิวฺหาวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย,

โผฏฺฐพฺพายตนำ กายวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย,

รูปายตนำ สทฺทายตนำ คนฺธายตนำ รสายตนำ โผฏฺฐพฺพายตนำ มโนธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย,

สพฺเพ ธมฺมา มโนวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย,

ยำ ยำ ธมฺมำ อารพฺภ, เย เย ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตสิกา ธมฺมา, เต เต ธมฺมา เตสำ เตสำ ธมฺมานำ อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๓] อธิปติปจฺจโยติ :-

ฉนฺทาธิปติ ฉนฺทสมฺปยุตฺตกานำ ธมฺมานำ ตำสมุฏฺฐานานญฺจ รูปานำ อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย,

วีริยาธิปติ วีริยสมฺปยุตฺตกานำ ธมฺมานำ ตำสมุฏฺฐานานญฺจ รูปานำ อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย,

จิตฺตาธิปติ จิตฺตสมฺปยุตฺตกานำ ธมฺมานำ ตำสมุฏฺฐานานญฺจ รูปานำ อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย,

วีมำสาธิปติ วีมำสสมฺปยุตฺตกานำ ธมฺมานำ ตำสมุฏฺฐานานญฺจ รูปานำ อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโย,

ยำ ยำ ธมฺมำ ครุำ กตฺวา, เย เย ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตสิกา ธมฺมา, เต เต ธมฺมา เตสำ เตสำ ธมฺมานำ อธิปติปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๔] อนนฺตรปจฺจโยติ :-

จกฺขุวิญฺญาณธาตุ ตำสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, มโนธาตุ ตำสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

โสตวิญฺญาณธาตุ ตำสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, มโนธาตุ ตำสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ฆานวิญฺญาณธาตุ ตำสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, มโนธาตุ ตำสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ

ธมฺมานำ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ชิวฺหาวิญฺญาณธาตุ ตำสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, มโนธาตุ ตำสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

กายวิญฺญาณธาตุ ตำสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

มโนธาตุ ตำสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา กุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ กุสลานำ ธมฺมานำ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา กุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ อพฺยากตานำ ธมฺมานำ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา อกุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ อกุสลานำ ธมฺมานำ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา อกุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ อพฺยากตานำ ธมฺมานำ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา อพฺยากตา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ อพฺยากตานำ ธมฺมานำ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา อพฺยากตา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ กุสลานำ ธมฺมานำ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา อพฺยากตา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ อกุสลานำ ธมฺมานำ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

เยสๆ เยสๆ ธมฺมานๆ อนนฺตรา เย เย ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺต-เจตสิกา ธมฺมา, เต เต ธมฺมา เตสๆ เตสๆ ธมฺมานๆ อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๕] สมนนฺตรปจฺจโยติ :-

จกฺขุวิญฺญาณธาตุ ตๆสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนธาตุยา ตๆสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานๆ สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, มโนธาตุ ตๆสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนวิญฺญาณธาตุยา ตๆสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานๆ สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

โสตวิญฺญาณธาตุ ตๆสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนธาตุยา ตๆสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานๆ สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, มโนธาตุ ตๆสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนวิญฺญาณธาตุยา ตๆสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานๆ สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ฆานวิญฺญาณธาตุ ตๆสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนธาตุยา ตๆสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานๆ สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, มโนธาตุ ตๆสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนวิญฺญาณธาตุยา ตๆสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานๆ สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ชิวฺหาวิญฺญาณธาตุ ตๆสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนธาตุยา ตๆสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานๆ สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, มโนธาตุ ตๆสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนวิญฺญาณธาตุยา ตๆสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานๆ สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

กายวิญฺญาณธาตุ ตๆสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนธาตุยา ตๆสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานๆ สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, มโนธาตุ ตๆสมฺปยุตฺตกา จ ธมฺมา มโนวิญฺญาณธาตุยา ตๆสมฺปยุตฺตกานญฺจ

ธมฺมานำ สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา กุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ กุสลานำ ธมฺมานำ สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา กุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ อพฺยากตานำ ธมฺมานำ สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา อกุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ อกุสลานำ ธมฺมานำ สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา อกุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ อพฺยากตานำ ธมฺมานำ สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา อพฺยากตา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ อพฺยากตานำ ธมฺมานำ สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา อพฺยากตา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ กุสลานำ ธมฺมานำ สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา อพฺยากตา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ อกุสลานำ ธมฺมานำ สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย,

เยสำ เยสำ ธมฺมานำ สมนนฺตรา เย เย ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตสิกา ธมฺมา, เต เต ธมฺมา เตสำ เตสำ ธมฺมานำ สมนนฺตร-ปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๖] สหชาตปจฺจโยติ :-

จตฺตาโร ธมฺมา อรูปิโน อญฺญมญฺญำ สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, จตฺตาโร มหาภูตา อญฺญมญฺญำ สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, โอกฺกนฺติกฺขเณ นามรูปำ อญฺญมญฺญำ สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย,

จิตฺตเจตสิกา ธมฺมา จิตฺตสมุฏฺฐานานำ รูปานำ สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, มหาภูตา อุปาทารูปานำ สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, รูปิโน ธมฺมา อรูปีนำ ธมฺมานำ กญฺจิ กาลำ สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, กญฺจิ กาลำ นสหชาตปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๗] อญฺญมญฺญปจฺจโยติ :-

จตฺตาโร ขนฺธา อรูปิโน อญฺญมญฺญปจฺจเยน ปจฺจโย, จตฺตาโร มหาภูตา อญฺญมญฺญปจฺจเยน ปจฺจโย, โอกฺกนฺติกฺขเณ นามรูปำ อญฺญมญฺญปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๘] นิสฺสยปจฺจโยติ :-

จตฺตาโร ขนฺธา อรูปิโน อญฺญมญฺญำ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, จตฺตาโร มหาภูตา อญฺญมญฺญำ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, โอกฺกนฺติกฺขเณ นามรูปำ อญฺญมญฺญำ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, จิตฺตเจตสิกา ธมฺมา จิตฺตสมุฏฺฐานานำ รูปานำ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, มหาภูตา อุปาทารูปานำ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย,

จกฺขายตนำ จกฺขุวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย,

โสตายตนำ โสตวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย,

ฆานายตนำ ฆานวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย,

ชิวฺหายตนำ ชิวฺหาวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย,

กายายตนำ กายวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย,

ยำ รูปำ นิสฺสาย มโนธาตุ จ มโนวิญฺญาณธาตุ จ วตฺตนฺติ, ตำ รูปำ มโนธาตุยา จ มโนวิญฺญาณธาตุยา จ ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๙] อุปนิสฺสยปจฺจโยติ :-

ปุริมา ปุริมา กุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ กุสลานำ ธมฺมานำ อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา กุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ อกุสลานำ ธมฺมานำ เกสญฺจิ อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา กุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ อพฺยากตานำ ธมฺมานำ อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา อกุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ อกุสลานำ ธมฺมานำ อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา อกุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ กุสลานำ ธมฺมานำ เกสญฺจิ อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา อกุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ อพฺยากตานำ ธมฺมานำ อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา อพฺยากตา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ อพฺยากตานำ ธมฺมานำ อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา อพฺยากตา ธมฺมา ปจฺฉิมานำ ปจฺฉิมานำ อกุสลานำ ธมฺมานำ อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุคฺคโลปิ อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, เสนาสนมฺปิ อุปนิสฺสย-ปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๑๐] ปุเรชาตปจฺจโยติ :-

จกฺขายตนํ จกฺขุวิญฺญาณธาตุยา ตสฺสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย,

โสตายตนํ โสตวิญฺญาณธาตุยา ตสฺสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย,

ฆานายตนํ ฆานวิญฺญาณธาตุยา ตสฺสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย,

ชิวฺหายตนํ ชิวฺหาวิญฺญาณธาตุยา ตสฺสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย,

กายายตนํ กายวิญฺญาณธาตุยา ตสฺสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย,

รูปายตนํ จกฺขุวิญฺญาณธาตุยา ตสฺสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย,

สทฺทายตนํ โสตวิญฺญาณธาตุยา ตสฺสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย,

คนฺธายตนํ ฆานวิญฺญาณธาตุยา ตสฺสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย,

รสายตนํ ชิวฺหาวิญฺญาณธาตุยา ตสฺสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย,

โผฏฺฐพฺพายตนํ กายวิญฺญาณธาตุยา ตสฺสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ

ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย,

รูปายตนํ สทฺทายตนํ คนฺธายตนํ รสายตนํ โผฏฺฐพฺพายตนํ มโนธาตุยา ตสฺมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย,

ยํ รูปํ นิสฺสาย มโนธาตุ จ มโนวิญฺญาณธาตุ จ วตฺตนฺติ, ตํ รูปํ มโนธาตุยา ตสฺมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, มโนวิญฺญาณธาตุยา ตสฺมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ กญฺจิ กาลํ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, กญฺจิ กาลํ น ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๑๑] **ปจฺฉาชาตปจฺจโยติ :-**

ปจฺฉาชาตา จิตฺตเจตสิกา ธมฺมา ปุเรชาตสฺส อิมสฺส กายสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๑๒] **อาเสวนปจฺจโยติ :-**

ปุริมา ปุริมา กุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมานํ ปจฺฉิมานํ กุสลานํ ธมฺมานํ อาเสวนปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา อกุสลา ธมฺมา ปจฺฉิมานํ ปจฺฉิมานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ อาเสวนปจฺจเยน ปจฺจโย,

ปุริมา ปุริมา กิริยาพฺยากตา ธมฺมา ปจฺฉิมานํ ปจฺฉิมานํ กิริยาพฺยากตานํ ธมฺมานํ อาเสวนปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๑๓] **กมฺมปจฺจโยติ :-**

กุสลากุสลํ กมฺมํ วิปากานํ ขนฺธานํ กฏตฺตา จ รูปานํ กมฺม-ปจฺจเยน ปจฺจโย, เจตนา สมฺปยุตฺตกานํ ธมฺมานํ ตสฺมุฏฺฐานานญฺจ รูปานํ กมฺมปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๑๔] วิปากปจฺจโยติ :-

วิปากา จตฺตาโร ขนฺธา อรูปิโน อญฺญมญฺญํ วิปากปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๑๕] อาหารปจฺจโยติ :-

กพฬิงฺกาโร อาหาโร อิมสฺส กายสฺส อาหารปจฺจเยน ปจฺจโย, อรูปิโน อาหารา สมฺปยุตฺตกานํ ธมฺมานํ ตทสมุฏฺฐานานญฺจ รูปานํ อาหารปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๑๖] อินฺทฺริยปจฺจโยติ :-

จกฺขุนฺทฺริยํ จกฺขุวิญฺญาณธาตุยา ตทสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโย,

โสตินฺทฺริยํ โสตวิญฺญาณธาตุยา ตทสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโย,

ฆานินฺทฺริยํ ฆานวิญฺญาณธาตุยา ตทสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโย,

ชิวฺหินฺทฺริยํ ชิวฺหาวิญฺญาณธาตุยา ตทสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโย,

กายินฺทฺริยํ กายวิญฺญาณธาตุยา ตทสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโย,

รูปชีวิตินฺทฺริยํ กฏตฺตารูปานํ อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโย,

อรูปิโน อินฺทฺริยา สมฺปยุตฺตกานํ ธมฺมานํ ตทสมุฏฺฐานานญฺจ รูปานํ อินฺทฺริยปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๑๗] ฌานปจฺจโยติ :-

ฌานงฺคานิ ฌานสมฺปยุตฺตกานำ ธมฺมานำ ตำสมุฏฺฐานานญฺจ รูปานำ ฌานปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๑๘] มคฺคปจฺจโยติ :-

มคฺคงฺคานิ มคฺคสมฺปยุตฺตกานำ ธมฺมานำ ตำสมุฏฺฐานานญฺจ รูปานำ มคฺคปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๒๙] สมฺปยุตฺตปจฺจโยติ :-

จตฺตาโร ขนฺธา อรูปิโน อญฺญมญฺญำ สมฺปยุตฺตปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๒๐] วิปฺปยุตฺตปจฺจโยติ :-

รูปิโน ธมฺมา อรูปีนำ ธมฺมานำ วิปฺปยุตฺตปจฺจเยน ปจฺจโย, อรูปิโน ธมฺมา รูปีนำ ธมฺมานำ วิปฺปยุตฺตปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๒๑] อตฺถิปจฺจโยติ :-

จตฺตาโร ขนฺธา อรูปิโน อญฺญมญฺญำ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย, จตฺตาโร มหาภูตา อญฺญมญฺญำ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย,

โอกฺกนฺติกฺขเณ นามรูปำ อญฺญมญฺญำ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย,

จิตฺตเจตสิกา ธมฺมา จิตฺตสมุฏฺฐานานำ รูปานำ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย,

มหาภูตา อุปาทารูปานำ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย,

จกฺขายตนำ จกฺขุวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย,

โสตายตนำ โสตวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย,

ฆานายตนำ ฆานวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย,

ชิวฺหายตนำ ชิวฺหาวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย,

กายายตนำ กายวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย,

รูปายตนำ จกฺขุวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย,

สทฺทายตนำ โสตวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย,

คนฺธายตนำ ฆานวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย,

รสายตนำ ชิวฺหาวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย,

โผฏฺฐพฺพายตนำ กายวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย,

รูปายตนำ สทฺทายตนำ คนฺธายตนำ รสายตนำ โผฏฺฐพฺพายตนำ มโนธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโย,

ยำ รูปำ นิสฺสาย มโนธาตุ จ มโนวิญฺญาณธาตุ จ วตฺตนฺติ, ตำ รูปำ มโนธาตุยา จ มโนวิญฺญาณธาตุยา จ ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๒๒] นตฺถิปจฺจโยติ :-

สมนนฺตรนิรุทฺธา จิตฺตเจตสิกา ธมฺมา ปฏุปฺปนฺนานำ จิตฺต-เจตสิกานำ ธมฺมานำ นตฺถิปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๒๓] วิคตปจฺจโยติ :-

สมนนฺตรวิคตา จิตฺตเจตสิกา ธมฺมา ปฏุปฺปนฺนานำ จิตฺต-เจตสิกานำ ธมฺมานำ วิคตปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

[๒๔] อวิคตปจฺจโยติ :-

จตฺตาโร ขนฺธา อรูปิโน อญฺญมญฺญำ อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย,

จตฺตาโร มหาภูตา อญฺญมญฺญำ อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย,

โอกฺกนฺติกฺขเณ นามรูปำ อญฺญมญฺญำ อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย,

จิตฺตเจตสิกา ธมฺมา จิตฺตสมุฏฺฐานานำ รูปานำ อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย,

มหาภูตา อุปาทารูปานำ อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย,

จกฺขายตนำ จกฺขุวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย,

โสตายตนำ โสตวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย,

ฆานายตนำ ฆานวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย,

ชิวฺหายตนำ ชิวฺหาวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย,

กายายตนำ กายวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย,

รูปายตนำ จกฺขุวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย,

สทฺทายตนำ โสตวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย,

คนฺธายตนำ ฆานวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย,

รสายตนำ ชิวฺหาวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย,

โผฏฺฐพฺพายตนำ กายวิญฺญาณธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย,

รูปายตนำ สทฺทายตนำ คนฺธายตนำ รสายตนำ โผฏฺฐพฺพายตนำ มโนธาตุยา ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโย,

ยำ รูปำ นิสฺสาย มโนธาตุ จ มโนวิญฺญาณธาตุ จ วตฺตนฺติ, ตำ รูปำ มโนธาตุยา จ มโนวิญฺญาณธาตุยา จ ตำสมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานำ อวิคตปจฺจเยน ปจฺจโยติ.

ปจฺจยวิภงฺควาโร นิฏฺฐิโต.

แปลปัจจัย ๒๔
(ยอดพระอภิธรรม)

๑. เหตุปจฺจโย

ธรรมที่มีเหตุ ๖ คือ, **โลภะ** ความโลภ **โทสะ** ความโกรธ **โมหะ** ความหลง, และ **อโลภะ** ความไม่โลภ **อโทสะ** ความไม่โกรธ **อโมหะ** ความไม่หลง, เป็นปัจจัยให้เกิด

๒. อารมฺมณปจฺจโย

ธรรมที่มีอารมณ์ ๖ คือ, รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และธรรม, เป็นปัจจัยให้เกิด

๓. อธิปติปจฺจโย

ธรรมที่มีอธิบดี ๔ คือ, **ฉันทะ** ความพอใจ, **วิริยะ** ความพากเพียร, **จิตตะ** ความเอาใจใส่, และ **วิมังสา** ความพิจารณาเห็นตามความเป็นจริง, เป็นปัจจัยให้เกิด

๔. อนนฺตรปจฺจโย

ธรรมทีมีนามขันธ์, ที่ดับไปไม่มีระหว่างคั่น, เป็นปัจจัยให้เกิด

๕. สมนนฺตรปจฺจโย

ธรรมที่มีนามขันธ์, ที่ดับไปไม่มีระหว่างคั่นตามลำดับ, เป็นปัจจัยให้เกิด

๖. สหชาตปจฺจโย

ธรรมที่อาศัยธรรมทีเกิดร่วมกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด

๗. อญฺญมญฺญปจฺจโย
ธรรมที่อาศัยกันและกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด

๘. นิสฺสยปจฺจโย
ธรรมที่มีรูปธรรมที่เกิดก่อน ๒ ประเภท, เป็นปัจจัยให้เกิด

๙. อุปนิสฺสยปจฺจโย
ธรรมที่เข้าไปอาศัยธรรมที่เกิดร่วมกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด

๑๐. ปุเรชาตปจฺจโย
ธรรมที่มีธรรมอันเกิดก่อน, เป็นปัจจัยให้เกิด

๑๑. ปจฺฉาชาตปจฺจโย
ธรรมที่มีธรรมอันเกิดภายหลัง, เป็นปัจจัยให้เกิด

๑๒. อาเสวนปจฺจโย
ธรรมที่มีการเสพอารมณ์ต่อเนื่องกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด

๑๓. กมฺมปจฺจโย
ธรรมที่มีกรรมอันบุคคลทำแล้ว, เป็นปัจจัยให้เกิด

๑๔. วิปากปจฺจโย
ธรรมที่มีผลของกรรมที่บุคคลทำแล้ว, เป็นปัจจัยให้เกิด

๑๕. อาหารปจฺจโย
ธรรมที่มีอาหาร ๔ คือ, **กวฬิงการาหาร** อาหารคือคำข้าว, **ผัสสาหาร** อาหารคือสัมผัส, **มโนสัญเจตนาหาร** อาหารคือความตั้งใจ, **วิญญาณาหาร** อาหารคือความรู้, เป็นปัจจัยให้เกิด

๑๖. อินฺทฺริยปจฺจโย

ธรรมที่มีความเป็นใหญ่ในทวาร ๖, เป็นปัจจัยให้เกิด

๑๗. ฌานปจฺจโย

ธรรมที่มีองค์ฌานเครื่องระงับกิเลส, เป็นปัจจัยให้เกิด

๑๘. มคฺคปจฺจโย

ธรรมที่มีอริยมรรคองค์ ๘, เป็นปัจจัยให้เกิด

๑๙. สมฺปยุตฺตปจฺจโย

ธรรมทีมีจิตและเจตสิกรู้อารมณ์เดียวกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด

๒๐. วิปฺปยุตฺตปจฺจโย

ธรรมทีมีรูปและนามแยกกัน, เป็นปัจจัยให้เกิด

๒๑. อตฺถิปจฺจโย

ธรรมที่มีรูปและนามอันยังไม่ดับ, เป็นปัจจัยให้เกิด

๒๒. นตฺถิปจฺจโย

ธรรมที่มีเจตสิกที่ดับแล้ว, เป็นปัจจัยให้เกิด

๒๓. วิคตปจฺจโย

ธรรมที่ปราศจากจิตและเจตสิก, เป็นปัจจัยให้เกิด

๒๔. อวิคตปจฺจโย

ธรรมทียังไม่ปราศจากจิตและเจตสิก, เป็นปัจจัยให้เกิด.

รายนามเจ้าภาพ